

Uusi opas keväällä 2016: **Miten turvaan tahtoni toteutumisen?**
Opas oikeudelliseen ennakointiin. Seuraa www.muistiasiantuntijat.fi

Muistisairas ihminen pankin asiakkaana - *varautumisen keinot*

Kun pankin asiakas menettää toimintakyvyn vaikkapa muistisairauden vuoksi, tulee niin pankin kuin asiakkaankin pohdittavaksi, miten asiakkaan pankkiasiat saadaan sujuvasti hoidettua. Selvitettäväksi tulee, onko maistraatti tai kärjäoikeus määrännyt asiakkaan holhustoimilain mukaiseen edunvalvontaan tai onko hänellä edunvalvontavaltuutuslain mukainen, maistraatissa voimaanpantu edunvalvontavaltakirja tai onko hän antanut terveenä oikeustoimilain mukaisen valtakirjan, jonka nojalla vielä mahdollisesti voitaisiin toimia vai ei mitään edellä mainituista.

TEKSTI RIIKKA KOCH VT, OTK, LAKIASIAINPÄÄLLIKKÖ, POHJOLAN OSUUSPANKKI

Ilman asianmukaista valtuutusta tai viranomaisen edunvalvontapäätöstä ei kellään läheisellemme, ei edes puolisoilla tai lapsilla, ole oikeutta edustaa meitä tai tehdä puolestamme sitovia oikeustoimia ollessamme itse toimintakyvyttömiä. Itse läheisyysasema ei siis perusta läheisillemme näitä oikeuksia. Pankkikaan ei ole oikeutettu antamaan läheisemme hoitaa pankkiasioita puolestamme ilman asianmukaista valtuutusta tai viranomaisen päätöstä.

Edunvalvonta

Jos maistraatti tai kärjäoikeus katsoo sille tehdyn ilmoituksen nojalla, että henkilö on edunvalvonnan tarpeessa, määrää se kyseisen henkilön holhustoimilain mukaiseen edunvalvontaan ja hänelle edunvalvojan. Nyrkkisääntönä voidaan sanoa, että jos toimintakykynsä menettäneellä henkilöllä ei ole mitään muita asianmukaisia valtakirjoja (oikeustoimilain tai edunvalvontavaltuutuslain mukaisia), joilla asiat voisivat hoitua ja henkilöllä on vähäistä enemmän omaisuutta, katsotaan henkilön

olevan edunvalvonnan tarpeessa. Holhustoimilain mukainen edunvalvonnan tarve kuitenkin selvitetään tapauskohtaisesti viranomaisprosessissa, joka saattaa kestää useammankin kuukauden.

Jos pankin asiakkaalle on määrätty holhustoimilain mukainen edunvalvonta ja edunvalvoja, toimii pankki sille edunvalvojan toimittaman, voimassa olevan viranomaismääräyksen mukaisesti. Yleensä edunvalvontamääräyksessä ei ole asiakkaan oikeustoimikelpoisuutta rajoitettu, mutta edunvalvoja joko yksin tai yhteis-

työssä edunvalvottavan kanssa hoitaa edunvalvottavan taloudellisia asioita.

Edunvalvontavaltuutus

Jos pankin asiakas on toimintakykyisenä ollessaan tehnyt edunvalvontavaltuutuslain mukaisen edunvalvontavaltakirjan haluten varautua myöhempää mahdollista toimintakyvyttömyystilannetta varten, voidaan kyseinen edunvalvontavaltuutus saattaa maistraatissa hakemuksesta voimaan asiakkaan tultua toimintakyvyttömäksi. Valtuuttajan toimintakyvyn katoaminen selvitetään yleensä lääkärin todistuksella.

Kun edunvalvontavaltuutus on pantu voimaan maistraatissa, on valtuutettu oikeutettu hoitamaan valtakirjalla mainittuja asioita valtuuttajan puolesta tämän valtakirjalla määräämällä tavalla. Jos pankin asiakkaan tekemä edunvalvontavaltuutus on pantu voimaan maistraatissa, toimii pankki sille edunvalvontavaltuutetun toimittaman, voimassa olevan edunvalvontavaltakirjan mukaisesti.

Edunvalvontavaltakirjalla ei voida rajoittaa valtuuttajan oikeustoimikelpoisuutta, mutta valtuutettu on oikeutettu toimimaan valtuuttajan puolesta tai yhdessä tämän kanssa valtakirjalla mainituissa asioissa. Edunvalvontavaltakirjalla henkilö siis itse määrää etukäteen kuka tai ketkä, missä

asioissa ja millä tavalla voivat hänen puolestaan toimia, jos hän tulisi kykenemättömäksi itse hoitamaan asioitaan.

Muut valtuutukset

Yleensä toimintakykyisenä antamamme valtakirjat ja valtuutukset, vaikkapa toiselle henkilölle annetut tilinkäyttöoikeudet, ovat oikeustoimilain mukaan annettuja valtuutuksia. Edellytyksenä niiden pätevyydelle on, että henkilö on oikeustoimikelpoinen niin valtuutuksen tehdessään kuin myöhemminkin aina valtakirjaa käytettäessä. Nämä valtuutukset eivät myöskään nimenomaisesti tähtää asioiden hoitoon valtuuttajan toimintakyvyttömyystilanteessa.

Lisäksi periaatteellisena ajatuksena oikeustoimilain mukaan annetuissa valtuutuksissa on, että valtuuttaja voi milloin tahansa vapaamuotoisesti peruuttaa valtuutuksen ja kykenee valvomaan valtuutetun valtuutuksen nojalla valtuuttajan puolesta tekemiä toimia - onhan valtuuttaja sidottu valtuutetun hänen puolestaan tekemiin oikeustoimiin.

Ongelmatilanteita näiden valtakirjojen osalta saattaa pankkiasioinnissa ilmetä nimenomaan silloin, kun valtuuttaja on vaikkapa muistisairauden vuoksi menettänyt toiminta- ja mahdollisesti ymmärryskyvynsäkin. Pankki, johon valtakirjalla toimiminen kohdistuu, miettii, voiko se riskittä hyväksyä

tällaisella valtakirjalla toimimisen - valtuuttajahan ei välttämättä pysty enää itse valvomaan valtuutetun toimia, eikä käytännössä valtuutusta peruuttamaan.

Jos vahinko sattuu asioiden hoidossa tällaisella valtakirjalla toimittaessa, voisiko edessä olla tilanne, jossa pankki osaltaan joutuisi vahingonkorvausvelvolliseksi satuneesta vahingosta, jos tiesi, ettei valtuuttaja käytännössä itse pysty omia etujaan enää valvomaan? Voisiko pankki joutua näin tosiasiallisen edunvalvojan rooliin? Mainituista syistä, pankki saattaa suhtautua varauksellisesti asiakkaan toimintakykyisenä antamien käyttöoikeuksien nojalla tapahtuvaan asiointiin asiakkaan tullessa toimintakyvyttömäksi.

Lopuksi

Summa summarum - niin asiakkaan, pankin kuin maistraatinkin näkökulmasta edunvalvontavaltuutus on paras varautumisen keino mahdollista toimintakyvyttömyystilannetta varten. Tärkeää on, että meistä itse kukin tekisi edunvalvontavaltuutuksen mahdollisimman ajoissa. Kukaan meistä ei tiedä, mitä huomina tuo tullessaan.

Niin asiakkaan, pankin kuin maistraatinkin näkökulmasta edunvalvontavaltuutus on paras varautumisen keino mahdollista toimintakyvyttömyystilannetta varten.